

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
04 квітня 2025 року**

ОДЕСА

УДК: 159.953:37.015.3:005.963

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №14 від 24 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Осіпова Тетяна Юріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Університету Ушинського

Розвиток креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості: психолого-педагогічні аспекти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 511 с.

До збірника ввійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку креативного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

Conclusions. From the above review of the issues of creativity in scientific projects we can derive the following conclusions:

- creativity is the driving force behind many of the most significant discoveries. From formulating groundbreaking hypotheses to designing innovative experiments and products, creative thinking allows scientists to push the boundaries of what is known and explore the unknown.

- Creativity is the key to a successful scientific project not only at the stage of idea formation and choice of methodology, especially its interdisciplinary application. Creativity will also help researchers when presenting the scientific results of the project, when interpreting them, and when communicating with different categories of stakeholders.

References:

1. Gibson, E. D. (2024). The role of Creativity in Scientific Research and Development. *Medium*. URL: <https://deconch30.medium.com/the-role-of-creativity-in-scientific-research-and-development-d85e5d3fc034>
2. Matthias C. Rillig (2023). How can creativity enter into the scientific process. *The Ecological Mind: ecology, research, creativity*. URL: <https://matthiasrillig.substack.com/p/how-can-creativity-enter-into-the>
3. Alexander B. Cook (2023). Scientific Creativity through the Lens of Art. *Matter*. Volume 2, Issue 5. <https://doi.org/10.1016/j.matt.2020.03.021>

НАЧИНОВА Олена Василівна

УМОВИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Мовленнєвий розвиток дитини - один з основних напрямів розвитку в дошкільному дитинстві. Мовлення є свідченням мовної культури людини, її розумового й особистісного розвитку. Актуальність своєчасного мовленнєвого розвитку в дошкільному дитинстві визначається завданнями щодо створення оптимальних умов для як найповнішого розкриття потенційних можливостей кожної дитини, які виявляються в специфічно дитячих видах діяльності й пов'язані із комунікацією. З кожним роком життя встановлює все більш високі вимоги не тільки дорослим, але й дітям: невпинно зростає об'єм знань, які потрібно їм засвоїти. Для того, щоб допомогти дітям впоратися із складними завданнями, що на них очікують, потрібно піклуватися про своєчасне і повноцінне формування у них мовлення[2,с.45]. Мовлення є основною умовою успішного виховання та навчання, від рівня його розвитку залежать процеси особистісного розвитку та становлення, адаптації, соціалізації.

Не випадково проблема формування мовної особистості була предметом дослідження багатьох вчених: В. М. Тарасун, О. С. Трифонові, М. І. Шеремет

та ін. Для практики роботи з дошкільнятами найбільш слушними є праці А. М. Богуш і Н. В. Гавриш, які дозволяють виокремити провідні складові і умови розвитку мовної особистості дитини-дошкільника.

Мета статті – проаналізувавши наявну літературу висвітлити методичні засади формування мовленнєвої особистості дитини на етапі дошкільного виховання.

Більшість лінгводидактичних досліджень А. М. Богуш присвячені вивченню розвитку рідного мовлення дитини дошкільного віку, питанням формування мовленнєвої особистості на етапі дошкільного дитинства. На глибоке переконання вченої, еволюція становлення мовної особистості є досить тривалою і складною: започатковується вона з перших місяців життя дитини і проходить декілька етапів залежно від вікових періодів. Формування мовленнєвої особистості пов'язане з розвитком мовлення дитини та оволодінням нею насамперед рідної мови. А. М. Богуш застерігає, що на передмовленнєвих етапах (1-2-ий роки життя) ще не можна вести мову про мовну особистість дитини, вона зауважує, що «на третьому році життя дитина оволодіває активним розмовним мовленням і вступає у взаємодію з дорослими і дітьми, у неї з'являється комунікативно- мовленнєва діяльність. Дитина дошкільного віку є активним мовцем, до 4 років вона оволодіває морфологією і синтаксисом рідної мови на практичному рівні. Дитина вже виражає себе як сформована мовленнєва особистість» [4, с.46]. А. М. Богуш визначає мовленнєву особистість дошкільника як активного, ініціативного мовця, відкритого для спілкування, який легко і невимушено вступає у спілкування з дітьми і дорослими; застосовує мовні і немовні засоби виразності, володіє формулами мовленнєвого етикету, має розвинуті комунікативні здібності і достатній рівень розвитку рідного мовлення [3, с.46]. Кінцевим результатом формування мовленнєвої особистості є сформованість різних видів мовленнєвої та комунікативної компетенцій. Ученою визначено критерії сформованості мовленнєвої особистості випускника дошкільного закладу, якими виступили такі види мовленнєвої компетенції як: фонетична (із показниками: правильна вимова звуків, розвиток фонематичного слуху, виразність мовлення), лексична (із показниками: словникове багатство, розуміння семантики слів), граматична (морфологічна правильність мовлення, синтаксична будова мовлення, наявність оцінно-контрольних дій), діалогова (вміння будувати діалог з партнером, зв'язні висловлювання репродуктивного характеру, зв'язні висловлювання творчого характеру), комунікативна (наявність формул мовленнєвого етикету, ініціативність спілкування). Педагогічними умовами, що забезпечують ефективне формування мовленнєвої особистості випускника дошкільного навчального закладу, на думку А. М. Богуш, є: комунікативно-мовленнєва спрямованість навчання; мотивація мовленнєвої діяльності; занурення дітей в активну комунікативно-мовленнєву діяльність (навчально-пізнавальну, навчально-мовленнєву,

художньо-мовленнєву, театральну-ігрову, комунікативну); комплексний підхід до розвитку мовлення і навчання мови [3, с. 72-73].

Розглядаючи завдання мовленнєвого розвитку у контексті загального розвитку культурної особистості, Н. В. Гавриш зазначає, що метою сучасної лінгводидактики на етапі дошкільного дитинства є виховання мовної особистості, яка адекватно, вільно й творчо застосовує мову в різних ситуаціях з метою реалізації власних мовленнєвих завдань. Підкреслюючи необхідність конкретизації цієї мети, науковець визначає її як формування мовленнєвої компетентності, як однієї з основних базисних характеристик особистості. Мовленнєва компетентність визначається як готовність та спроможність особистості адекватно і доречно застосовувати мову в конкретних ситуаціях буття (висловлювати свої думки, бажання, наміри, прохання тощо), використовуючи як мовні, в тому числі інтонаційні засоби виразності, так і позамовні (міміка, жести, рухи) [4, с. 1-13].

На сьогодні у методиці розвитку мовлення дітей дошкільного віку прийнято виділяти такі засоби мовленнєвого розвитку дітей як:

- навчання рідної мови та мовлення на заняттях; - організація спілкування дітей у різних видах діяльності (ігровій, побутовій, трудовій); - сприймання різних видів зображувального мистецтва; - використання технічних засобів навчання; - художня література; - культурне мовне середовище, мова педагога.

Одним із основних засобів є навчання мови та мовлення на заняттях. Це планомірний, систематичний, цілеспрямований процес, у якому під керівництвом педагога відбувається розвиток пізнавальних здібностей дітей, засвоєння ними елементарних знань про навколишнє, оволодіння певними мовленнєвими вміннями та навичками. До організації і проведення занять по розвитку мовлення висуваються певні дидактичні вимоги:

1. Ретельна попередня підготовка до заняття. Визначення завдань, змісту, методів і прийомів навчання, взаємозв'язку з іншими видами діяльності. Необхідність продумати структуру та хід заняття, підібрати відповідний мовленнєвий і наочний матеріал.

2. Відповідність матеріалу заняття віковим, психологічним і мовленнєвим можливостям дітей. Навчальна мовленнєва діяльність має бути організована на достатньому рівні труднощів з урахуванням потенційних можливостей дітей, носити розвивальний та виховний характер.

3. Структура заняття має бути чіткою. В ній зазвичай виділяють три частини – увідну, основну та заключну. В увідній частині передбачений обов'язковий організаційний момент, який дає змогу налаштувати дітей на заняття, відбувається повторення попереднього матеріалу, повідомляється тема заняття, утворюються відповідні мотиви подальшої діяльності з урахуванням віку та ступеня розвитку мовлення дітей.

4. Оптимальне поєднання колективного характеру навчання з індивідуальним підходом, диференціацією дітей в підгрупи за показниками

мовленнєвого і психофізичного розвитку. Врахування особливостей під час вибору методів і прийомів роботи, індивідуальних завдань та інструкцій до них.

5. Правильна організація занять. Організація занять повинна відповідати гігієнічним і естетичним вимогам, які висуваються у дошкільному закладі (освітлення, чистота повітря, меблі за зростом, розташування, кількість і розмір дидактичного матеріалу, естетичність посібників, достовірність іграшок, предметів тощо).

6. Врахування результатів заняття допомагає контролювати процес навчання, засвоєння дітьми мовленнєвого матеріалу, забезпечує встановлення зворотного зв'язку, дозволяє намітити шляхи подальшої роботи з ними.

7. Зв'язок занять із іншими видами діяльності. Для відпрацювання стійких мовленнєвих навичок і умінь необхідно закріплення матеріалу під час ігор поза заняттями, у трудовій діяльності, у побуті, вдома з батьками.

Як вважають науковці, розвиток мовлення у дітей можливий лише за умови правильного мовлення вихователя та інших дорослих, які їх оточують. «Мова найкраще слугує людині тоді, коли той, хто користується нею, найповніше володіє її скарбами. А для цього треба вивчати будову мови, словник, норми вимови, треба виховувати любов до мови, до рідного слова» [1, с. 84]

Подальші пошуки щодо умов формування мовленнєвої особистості дітей дошкільного віку вбачаємо в практичному впровадженні запропонованих методичних підходів у практику роботи вихователя дошкільного закладу.

Список використаних джерел:

1. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: підручник / за ред. А. М. Богуш. – К.: Вища школа, 2007. – 542 с.: іл.

2. Богуш А. М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку: Навчальний посібник – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003 р. – 344 с. 3. Богуш А.М., Трифонова О.С., Кисельова О.І., Горіна Ж.Д., Черкасов М.П. Формування мовної особистості на різних вікових етапах : [монографія] /– Одеса : ПНЦ АПН України, 2008. – 271 с.

3. Гавриш Н. Розвиток мовлення та навчання дошкільнят рідної мови: мета і завдання / Наталя Гавриш // Дошкільне виховання. – 2003. – № 7. – С. 12–13

НОЗДРОВА Оксана Павлівна

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

Вступ. Процеси євроінтеграції в Україні зумовили системне реформування вищої освіти. Перед освітянами постає завдання зміни вектору традиційного

MUZYCHENKO Ganna Creativity as a key to successful scientific projects	316
НАЧИНОВА Олена Василівна Умови формування мовленнєвої особистості дитини дошкільного віку	318
НОЗДРОВА Оксана Павлівна Використання інтегрованого навчання для розвитку креативного мислення майбутніх вчителів	321
OKOROKOVA Vira Development of creativity as an important component of professional training of students in higher education institutions	325
ОЛЛО Василь Петрович Потенціал компетентності та розвитку соціально-креативної моделі викладач-слухач пенітенціарної освіти	329
ОРИЩЕНКО Оксана Анатоліївна Інноваційність та емпатія: індивідуально-психологічні особливості	331
ОРЛЕНКО Ірина Миколаївна Розвиток креативності у дітей з ООП в інклюзивному просторі з використанням інтерактивних ігор	334
ОСТАПЕНКО Марина Анатоліївна Креативність у політичній сфері	337
ОЧЕРЕТНИЙ Володимир Олександрович Розвиток креативності майбутнього педагога засобами інформаційно-комунікаційних технологій	341
ПАВЕЛКО Ірина Іванівна Роль випереджувальної педагогіки у розвитку креативного мислення у курсантів військових вишів	343
ПАЛЬГУЙ Інна Вікторівна Формування психологічної компетентності учителя в контексті сталого розвитку	348
ПИСКУН Оксана Миколаївна Застосування технік творчого і критичного мислення у професійній підготовці майбутніх педагогів	351
ПІВОВАР Сергій Петрович Емоційний інтелект як показник у формуванні стійкості до стресу в молодших школярів під час дистанційного навчання	354
PRONOZA Inna Formation Of Creative Thinking In Political Science Students: Innovative Educational Practices	359
РАЙТАРОВСЬКА Надія Геннадіївна Креативність як засіб подолання травматичних переживань у дітей-біженців, які повернулися з-за кордону під час війни	362
РЕДІНА Євгенія Валентинівна Креативний менеджмент в розвитку інноваційної культури організації	364
РУБАНСЬКА Ольга Яківна Креативність у викладанні інформатики в початковій школі	368
РУЧКІНА Маріанна Миколаївна Креативне мислення як складова підготовки фахівців нового покоління	373
Савченкова Марія Вікторівна Розвиток soft skills і критичного мислення у студентів: сучасні освітні імперативи	375